

Prisopgaver

i Anledning af Hundredaaret efter Stavnsbaandets Løsning.

Ingen Reformbevægelse i vort Fædreland har været i og for sig mærkeligere eller har havt større Virkninger end den, der satte Frugt i de store Landboreformer i Slutningen af 18de Aarhundrede. Ligesom det er fængslende at se den i Forhold baade til Aarhundredets Samfundsdeer og til Datidens Fremskridt paa Landbrugets Omraade, saaledes har ingen Bevægelse før Begivenhederne i 1848 stærkere fængslet Flertallet af Samtidens fremragende Mænd. Udbyttet af flere Tiaars offentlige Forhandling blev Regjeringens Beslutning at gennemføre, hvad Landet haardt trængte til, og Tiden efter 1780 saa den Række Reforme komme frem, om hvilke det med Rette er sagt, at de satte det danske Folk i Stand til atter at blive en Nation.

Disse Reformers Virkninger have været at spore i vort Folks Udvikling i flere Henseender, men særlig været gennemgribende paa det økonomiske og sociale Omraade. Først da Agerbruget kom til at gjøre mægtige Fremskridt ud over det lave Standpunkt, hvorpaa det hidtil havde staaet, kunde ogsaa Vindskibelighed og Handel voxte kraftig frem; først da Bondestanden kaldtes til virkelig borgerlig Frihed, kunde der komme Sving i Landbruget, og først da kunde alle Folkets Klasser bringes til at samvirke for Fremtidens Kulturopgaver.

Samtidig med at de store Reforme snart begyndte at bære Frugter, og medens Regjeringen endnu i det nitende Aarhundredes første Aar vedblev at gaa frem paa den betraadte Bane, føjede Handels- og Prisforhold sig

gunstig, og Bøndernes Arbejdslyst og Velstand var i det mindste i flere Dele af Landet at spore ved en meget kjendelig Forøgelse af Selvejendom. Men da afbrød den sørgelige Krigsperiode fra 1807 til 1814 den lykkelige Udvikling. Krigens Virkninger, baade Handelens Lammelse, Pengevæsenets Forvirring og almindelig Forarmelse, voldte mange Landejendomsbesiddere kolossale Tab og standsede i adskillige Aar Fremskridtet. Ved Skoleanordningen af 1814 viste Regeringen sit levende Ønske om at skabe en Forbedring af Almueskolevæsenet, der kunde være et Tillæg til, hvad der tidligere ad andre Veje var skeet for at hæve Bøndernes Standpunkt; men den stod magtesløs overfor de økonomiske Ulykker. Selv efter at Pengevæsenet var ordnet, maatte Landet længe kæmpe med Prisforhold, der syntes at gjøre det umuligt for Landmændene at opnaa Velstand. Men endog i denne Trængselstid viste Virkningerne af Landboreformerne sig; det var dem, der gav Folket Kraft til at gennemgaa den lange Række svære Aar og gjorde det muligt for det hurtig at komme til Kræfter, naar Forholdene atter bleve gunstigere.

Dette skete fra Begyndelsen af Trediverne. Fra nu af førte Landets Udvikling til stigende materielle Fremskridt under en stærk Forbedring af Jordbruget. Stor Betydning maatte det Opsving faa, som Kornhandelen med England vandt efter de engelske Kornloves Ophævelse; men ogsaa senere vedblev, trods alle Vanskeligheder, Jordbrug og Husdyrbrug at gaa frem, støttet af stedse bedre Samfærdselsmidler. Paa samme Tid var først Provinsialstændernes Indførelse, siden Grundlovens Udstedelse 1849 Vidnesbyrd om, at det politiske Liv voxede med forbauende Hastighed og udbredte sig til alle Klasser i Folket. Naar det i Slutningen af det 18de Aarhundrede havde været Landets høje Statsembedsmænd, der vare Landboreformernes Bærere, kaldtes nu Folkets, og deriblandt netop ogsaa Bondestandens Repræsentanter til at tage Del i Droftelsen om, hvorledes der kunde arbejdes videre paa det givne Grundlag, og Landbolovgivningingen har, knyttet

til Provinsialstændernes og Rigsdagens Arbejder, derfor i Overensstemmelse med Nutidens Ideer føjet Reformer af Betydning til dem fra Reventlovs og Colbjørnsens Tid. Naar det fremdeles i Reformbevægelsens Dage kun var ved Flyveskrifter eller Tidsskriftsartikler, at baade store og smaa Landbospørgsmaal forhandlede, har i den nyeste Tid Drøftelsen i Litteratur og Blade faaet et Tillæg af gjennemgribende Vigtighed ved større eller mindre Landmandsmøder, Dyrskuer, Udstillinger af Landbrugsgjenstande o. s. v. Herved er Sansen for Fremskridtet bleven vakt efter en Maalestok, hvorum Fortiden ingen Anelse har havt. Men Nutidens Arbejde opfordrer netop til at mindes den Tid, da det Grundlag blev lagt, hvorpaa der virkes i dette Øjeblik, og til med Taknemmelighed at tænke tilbage paa de Mænd, der dengang ikke blot havde Syn for det Rette, men tillige baade havde Kraft til at gennemføre, hvad Statsmænd i flere andre af Europas Stater gyste tilbage for, og tillige havde Takt og Besindighed til paa engang varsomt og sikkert at løse Samfundsspørgsmaalets svære Knuder istedetfor at overhugge dem.

Kun faa Aar fattes i, at hundrede Aar ere henrundne siden 20de Juni 1788, den Dag, da Stavnsbaandet løstes for den danske Bondestand, vistnok kun en Reform iblandt de mange, men den, der i sig selv var den betydningsfuldeste, og den, i hvilken de tvende ledende Kræfter i Datidens Bevægelse, Tanken om Menneskets Rettigheder og om det Heles Vel inderligst smeltede sammen.

Til Minde herom og om alt, hvad der skyldes de store Landboreformer og de Mænd, der forberedte og skabte dem, indbyder det kongelige danske Landhusholdningsselskab til Udarbejdelsen af

1. Et Festskrift omhandlende den Indflydelse, som de i de 2 sidste Aartier af det forrige Aarhundrede indførte vigtigste Landboreformer have havt paa de siden 1788 forløbne 100 Aars økonomiske og sociale Udvikling.
2. Et Mindeskrift om de Mænd i forrige Aarhun-

drede, hvis Virksomhed har havt særlig Betydning for Forberedelsen, Vedtagelsen og Gjennemførelsen af de store Landboreformer.

Besvarelsene skulle, betegnede ved et Mærke og ledsagede af en forseglet Billet, indeholdende Forfatterens Navn, Stilling og Adresse, indsendes til det kongelige danske Landhusholdningsselskab inden den 1ste Januar 1887.

Prisskrifterne ville blive bedømte af nedennævnte af det kongelige danske Landhusholdningsselskab dertil dannede Udvalgt, bestaaende af Professor E. Holm, Formand, Amtmand Greve L. F. H. Brockenhuus-Schack, Professor B. S. Jørgensen og Gaardejer, Landstingsmand N. J. Termansen.

Saaftremt Udvalget finder, at indkomne Besvarelser paa en fyldestgørende Maade have løst de stillede Opgaver, belønnes den bedste Udarbejdelse af Festskriftet med 4000 Kr. og den bedste Udarbejdelse af Mindeskriftet med 2000 Kr., mod at disse Manuskripter blive det kongelige Landhusholdningsselskabs Ejendom, og dette vil da drage Om-sorg for, at de blive trykte.

Desuden vil der, hvis der indkommer en Besvarelse af de her fremsatte Opgaver, som uden at ansees for værdig til den udsatte Præmie dog maa erkjendes at give gode Bidrag til Spørgsmalets Løsning, kunne tildeles Forfatteren en Belønning af henholdsvis 1000 Kr. for Besvarelsen af Festskriftopgaven og 500 Kr. for Besvarelsen af Mindeskriftopgaven.

De ikke prisbelønnede Manuskripter ville efter Bedømmelsens Offentliggørelse kunne afhentes paa det kongelige Landhusholdningsselskabs Kontor.

Udvalget for Udgivelsen af tvende Prisskrifter i Anledning af Hundredeaaret efter Stavnsbaandets Løsning.

Den 12te November 1883.

L. F. H. Brochenhuus-Schack.   **E. Holm.**
B. S. Jørgensen.   **N. J. Termansen.**

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Begyndelsen af November).

Det uheldige Vintervejr og den stærke Barfrost i Marts og ind i April efterfulgtes af jævnlig Kulde og Nattefrost til langt op i Maj, og Foraaret var allerede af den Grund ikke heldigt hverken for Sæd eller Græs; men ved Siden heraf strakte en vedholdende Tørke, kun sjældent enkeltvis afløst af en lille Regnbyge, sig ikke blot gjennem Foraaret og Forsommeren, men helt op i Midsommertiden, idet der først en halv Snes Dage ind i Juli bragtes saa megen Regn, at den allerede fra Vinteren temmelig tørre Jord kunde blive rodvædet. I Løbet af en Maaned til midt i August faldt da stadig og stærk Regn, hvilket gjorde den første Halvdel af Høsten meget vanskelig, men derefter indfandt sig atter en nogenlunde tør Periode til ind i September, i hvilken Kornhøsten blev bjerget og Vintersæden lagt. Oktober Maanedes Vejrlig var meget vexlende, med tørre og vaade Perioder, med hyppige Storme og af og til med Nattefrost, men om Dagen var Vejret nogenlunde mildt, og ligesaa blev Begyndelsen af November vaad og mild.

Af disse Vejrbemærkninger: en tør Forsommer, en fugtig Eftersommer, vil man kunne slutte sig til Afgrødens Udvikling, naar endnu tilføjes, at Sommerens varmeste Periode faldt i Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli, da den

stærkt gjennemtørrede Jord hindrede Afgrøden i at drage sig denne Varme til Nytte.

I Modsætning til det foregaaende Aar har Højbjergningen været meget lille. Paa Ageren kom Græsset sent og kunde ikke skyde paany, hvor det engang var afædt, hvorfor man til Kvægets Brug maatte indskrænke eller helt medtage de Kløvermarker, der ellers vare bestemte til Slæt. Udbyttet af Agerhø er derfor overalt meget ringe, i det Højeste Halvdelen mod ifjor, men derimod blev det næsten overalt bjerget i en fortrinlig Tilstand. I Engene begyndte Væksten endnu senere, naar det ikke var gode Vandingsenge, og kun disse naaede at give en ret fyldig og velbjerget Afgrøde. Haardbundsengene og end mere de tørre Moseenge kom meget sent i Groning; man opsatte derfor Slætten af disse for at vinde større Udbytte, og vel lykkedes det ogsaa for en Del ved Regnen i Juli, men derved trak Højbjergningen ind i den vaade Periode, og endnu i Kornhøstens Dage stod en Del Høstakke i Engene. I det Hele taget blev altsaa 1ste Slæt af Engene ogsaa tarvelig. Derimod har Efterslætten iaar givet et større Udbytte end almindeligt, og midt i September kunde man paa mange Stykker Agerkløver, der var sparet fra Afgræsningen, se flere Høstakke, end der havde været i den egentlige Bjergningstid. Efterslætten fra Engene var ogsaa fyldig, men jævnlig meget besværlig at faa bjerget. Efterslætten har dog ikke kunnet opveje Bristen i 1ste Slæt, og det samlede Høforraad, hvormed Vinteren gaaes imøde, er næppe halvt saa stort som ifjor; derimod maa det i det Hele taget kaldes velbjerget, thi om man end endnu jævnlig træffer den gamle, slette, udludende og blegende Højbjergningsmaade, saa sees dog ogsaa mere og mere almindelig en rationellere Fremgangsmaade at vinde Indgang og paa veldrevne Gaarde sees de smaa Høstakke allerede hæve sig Dagen efter Slaaningen, naar Vejret er gunstigt.

Udbyttet af Kornhøsten er ogsaa mindre end almindeligt, men dog bedre, end man ved Midsommertid turde vente. Navnlig fylder Sæden kun lidt, Stakke ere

sjældne, ofte ere end ikke Laderne fulde; derimod skjæpper en Del af Sæden godt, men giver som oftest en mindre smuk Handelsvare. Sommeren 1883 har imidlertid i fremtrædende Grad viist, at velbehandlede, kraftige Jorder, selv om de ere lette, have ikke ringe Kraft til at modstaa den uheldige Indvirkning af tørre og ugunstige Somre og selv i disse give ret gode Afgrøder. Hvor det stærke Ler ligger for nær til Overfladen, har man ingenluude høstet bedst.

Rugen er maaske den Kornafgrøde, der har givet bedst. Den tegnede ikke til det i Foraaret, navnlig ikke den sildig saaede, hvoraf der endog i Vestjylland ompløjedes en Del, men den bedrede sig kjendelig i Sommerens Løb og gav endog paa de bedre Jorder ikke saa sjældent Lejesæd, yderligere fremkaldt ved, at Axet bøjede det bløde Straa stærkt. Den skjæpper ogsaa i Regelen godt, hvorimod der gjennemgaaende klages over, at mange Korn ere spirede; dette begyndte allerede, mens den endnu stod paa Roden, og særlig vare de Ax, som af den stærke Regn vare slaaede i Jorden, stærkt udsatte derfor; da ogsaa Høsttiden for Rugen var vaad og Opholdsvejret lidet tørrende, spirede en Del i Hobene, og den Bunke, der ved Tærskningen frarenses, er derfor ofte temmelig betydelig; hertil bidrager muligvis ogsaa, at der enkelte Steder i de sidste 14 Dage inden Høsten indfandt sig temmelig stærk Meldug paa Roden. I de fleste af Landets Egne, særlig paa Øerne, giver Rugen dog en god Middelhøst eller en Del derover; og enkelte Steder en fortrinlig Vægt; der er faldt Sæderug til 125—128 Pd. Fra Vestsjælland anbefales særlig Bretagnerugen, som er indført gennem Markfrøkontoret, og som har viist sig udmærket givtig og undertiden givet over 20 Fold.

Hveden nærmer sig i nogle af de egentlige Hvedegne til at give ligesaa godt Udbytte som Rugen, ligesom dens Kvalitet ogsaa i disse er ret tilfredsstillende, og en Vægt af 130—135 er ikke sjælden; i andre Egne, og det endog paa Lolland, fylder den derimod mindre i Laden, falder

mindre godt, og Vægten synker ofte til 120—124 Pd., ligesom ogsaa dens Kjærne er noget rynket og dens Farve graalig, særlig hvor den var slaaet stærkt i Leje og udsat for Jordstænk. Square-head Hveden har atter iaar en betydelig Overvægt over de ældre Hvedesorter; vel fylder den ikke saa stærkt i Laden, thi den var jævnlig baade noget tynd og kort, men den skjæpper særdeles godt, og 20—23 Fold er ikke ualmindeligt. Enkeltvis har den dog ogsaa givet godt til Fyld; saaledes melder en Beretning fra Vestfyen, at medens 23 Tdr. Land med denne Hvedesort gave 7 Læs pr. Td. Land, gave 68 Tdr. Land af samme Slags Jord med den gamle danske Hvede kun 3 Læs pr. Td. Land.

Vintersæden, Rug og Hvede, har altsaa i det Hele givet et tilfredsstillende Udbytte, men derimod naaer Vaarsæden kun undtagelsesvis en Middelhøst og bliver ofte langt derunder, ganske særlig paa simpel Jord, eller hvor Jorden ikke var efteraarspløjet.

Det tidligsaaede 2rd. Byg paa god, velbehandlet og kraftig Jord kom godt frem, overstod heldig Foraarets Vanskeligheder og stod smukt og lovende, da den vedholdende Tørke ved Midsommertid forsatte det i Væksten, saa en Del Sideskud visnede og Hovedskuddene bleve korte. Regnen i Juli kunde ikke bøde herpaa, hvorfor denne Sæd kun fylder lidt, men derimod kunde den skaffe et fyldigt Ax, selv hvor dette var »skudt ud af Siden«, hvilket da ogsaa viser sig ved, at den skjæpper særdeles godt, saa Foldene, trods de ugunstige Forhold, jævnlig naa op til 14—17 Fold. Desværre tog Kjærnenes Kvalitet Skade i det vedvarende Regnvejr inden Høst, saa at Farven er simpel, og en stor Del har sorte Spidser, hvorfor smukke Maltvarer iaar høre til Sjældenhederne.

Det sildigsaaede 2rd. Byg — og meget blev saaet sent, fordi Vejr og Jord vare raakolde — spirede meget tyndt og stod simpelt, da Regnen i Juli begyndte; men det kunde drage mere Nytte af denne, og navnlig toge sildige Sideskud og sent fremspirede Planter et stærkt Opsving, saa disse Bygmarker bleve kjendelig tættere og

fyldte bedre ved Indbjergningen; men Sæden var i høj Grad tvemoden, og selv om en stor Del blæstes fra, kunde man dog ikke faa nogen ensartet, tilfredsstillende Handelsvare.

Det 6rd. Byg, der ogsaa var saa sent paa Færde, at det kunde drage fuld Nytte af Regnen, blev forholdsvis Aarets bedste Bygafgrøde, men i sin Helhed naaer Landets samlede Bygavl dog næppe mere end $\frac{4}{5}$ af en almindelig Høst og med en i Regelen tarvelig Kvalitet.

Havren var den sletteste af de 4 Hovedkornsorter; den led mere af Tørken, blev tynd og kort og giver et ringe Kjørneudbytte. Mest fylder den i det nordvestlige og vestlige Jylland, hvor den var saaet saa sent, at Sommerregnen ogsaa kunde komme den til Gode, om end kun give tvegrødet Sæd; endnu i Oktober Maaned saaes uhøstet Havre i disse Egne, eftersom den ført var kommen i Grøde efter Julireggen.

Ærterne have givet en simpel Afgrøde; flere Steder visnede Blomsterne i den stærke Tørke, andre Steder bleve Bælgenene meget korte, og fra mange Steder klages over, at de ere stærkt ormstukne. — Bønnerne stode godt, men bleve næsten overalt angrebne saa stærkt af Bladlus, at Foldene sank ned til 3—5 eller endog derunder. — Boghveden voxede udmærket til, men faldt flere Steder tidlig formedelst Nattefrosten. — Rapsen var slet.

Høsten tilendebragtes jævnlige i Løbet af 4 Uger, inden Slutningen af August, men de fleste Steder trak den dog ind mod Midten af September. Grunden til, at Bjergningen trak saa meget i Langdrag, skyldes egentlig ikke Regn, men derimod, at Tørringen i Luften var ringe, og at Vaarsæden, der ofte var tvegrødet med grønne Straa, ikke kunde vejres i de bundne Neg. Af nye Hobsætningsmaader vinder Staksætning af den let vejrede Sæd kjendelig Udbredelse, særlig paa Øerne. Vel satte Langhobe, dækkede med Rivelse, stode sig ogsaa godt og bleve ikke iaar gjennemblødte; men ofte udføres dette Arbejde paa en lidet omhyggelig Maade. Arbejdskraften var over-

alt rigelig iaar; ikke desto mindre var Lønnen stigende; at høste paa Akkord bliver mere almindeligt; Betalingen for at meje, binde og hobsætte en Td. Land Vintersæd blev betalt med 5—6 Kr. og Vaarsæd med 4—5 Kr. Mejemaskinerne ere dog blevne meget lidt brugte iaar; Vintersæden laa jævnlig for stærkt i Leje, og da Vintersæden skulde mejes, var Jorden ofte for blød. Enkeltvis hævdes dog den store Nytte de, rettelig anvendte, have ydet; paa en Gaard berettes, at en Bygmark, der var saa tynd og tilmed blød i Straaet, at den vanskelig kunde høstes smukt med Le, blev skaaren særdeles godt med Maskine.

Kartoflerne vare vel Aarets bedste Afgrøde og ikke mindst paa de lettere Jorder; de vare rigt besatte med Knolde, og disse bleve store, og da Sygdommen først sent indfandt sig, blev Udbyttet, særlig af de tidlige Sorter, meget stort, 100 Tdr. var almindeligt og 120 Tdr. ikke sjældent, ligesom Aviserne næsten daglig bragte Melding om Kartoffler, der vejede saa og saa mange Pund. De sildige Sorter have lidt mere af Sygdommen, navnlig af Eftersygen, der flere Steder har gjort stor Skade.

Roemarkerne frembøde i første Halvdel af Sommeren et meget trist Udseende. Kun de Roer, der vare saaede meget tidlig og tillige dækkede godt, — hvilket f. Ex. var Tilfældet med de med Radsaamaskine lagte Sukkerøer — spirede godt frem og stode med sluttede Rækker; det sildig saaede og mindre omhyggelig dækkede Roefrø spirede derimod vanskelig; Rutabagamarkerne bleve stærkt hjemsøgte og tildels ødelagte af Jordlopper; Omsaaningen én, undertiden to Gange maatte derfor jævnlig foretages, og ikke faa Roemarker ombyttedes med Blandsæd. Da det fugtige Vejr ved Midsommertid begyndte, kom Roemarkernes gode Periode, og i Løbet af 1 à 2 Maaneder voxede de ypperlig, indtil det kølige Vejr og den megen Regn ligesom standsede Runkelroernes Væxt, som dog atter fik ny Fremgang i den sidste Tid inden Optagningen. Denne blev efterhaanden paa Grund af stadig Regn og oplødte Marker meget besværlig, men heldigvis

udeblev Frosten, og Bjergningstiden kunde derfor uden Skade vedblive langt ind i November. Udbyttet af Foderroemarkerne, der formedelst Omsaaning i en aldeles overvejende Grad bestod af Turnips, særlig i Jylland, svarer til en Middelhøst, maaske snarest lidt over, og det vilde været meget derover, hvis ikke de mange Spring i Rækkerne formindskede Udbyttet saa kjendelig. Roer, lagte i hver 3die Fure efter Plov ved St. Hansdagstid, have givet et godt Udbytte. Sent tilsaaede Gulerodsmarker viste især mange og temmelig store Pletter. Ifølge en Beretning fra Thy har man dér paa Smaalodder i et Par Aar opnaaet det sikreste og bedste Resultat ved at saa Gulerodsfrøet gennem en Tragt hen i hver 4de Rille og Karottefrøet i hver 3die Rille efter en Ringtromle og derefter dække Frøet ved med et Rivehoved at nedskyde Kammene; Spiringen bliver derved baade sikker og ensartet.

Af skadelige Insekter og Plantesygdomme har der iaar kun viist sig faa Angreb paa Afgrøden; Jordlopper paa Roerne, Bladlus paa Bønnerne, Meldug enkelte Steder paa Rugen, lidt Kartoffelsygdom og i enkelte Bygplanter en lille tynd, rød Orm inde i Straaet over øverste Knæ, hvorved Axet visnede, ere de eneste Udtalelser, Beretningerne bringe om denne Sag; naar undtages, at man jævnlig, særlig paa Sjælland, udtaler sin Glæde over at have mærket saa lidt til Oldenborrerne.

Sommergræsningen har i den første Halvdel af Sommeren været meget knap, i den sidste Halvdel meget rigelig; naturligvis var det Juliregnet, der dannede Vendepunktet. Indtil da kunde Græsset nemlig ikke paany skyde, hvor det en Gang var afædt, og skjøndt det som sædvanlig i tørre Tider var ualmindelig nærende, saa at Mælkeudbyttet ikke sank saa meget, som man havde ventet, saa blev det dog næsten overalt, hvor man vilde søge at opretholde dette, nødvendigt at tage Kvæget paa Stald og i Løbet af kortere eller længere Tid, undertiden over 1 Maaned, fodre med Vikkehavre, Græs, Halm, hvorfra der de fleste Steder var en Del i Behold, samt med Kraftfoder.

Men da Regnen efter Midsommer indfandt sig, skød Græsset med en overordentlig Kraft, og da ogsaa Efteraaret var gunstigt for Græsvæxten, fik man en saa rigelig Græsning i September og Oktober, som man sjældent har kjendt; hvor man derfor havde skjærmet Kvæget i de slemme Vejrperioder i Oktober og navnlig ikke tøvet for længe med at tage det paa Stald om Natten, bragtes det i godt Huld inden Indslaget, der faldt sent, takket være det senere milde Vejr. Dette er et stort Gode, thi Foderbeholdningerne ere meget smaa, selv hvor man, hvad ofte er Tilfældet, har en Del gammel Halm, og der skal passes nøje paa for at kunne fodre igjennem. Ængstelse i saa Hensende har ogsaa foranlediget, at Besætningerne navnlig i Jyllands nordlige, midterste og vestlige Egne, hvor Engene og Højbjergningen spille en Hovedrolle, ere blevne en Del reducerede, og heldigvis have desuagtet Priserne paa Kvæg holdt sig bedre, end man i Slutningen af Høsten ventede, idet England i et stærkt forøget Maal i dette Efteraar har viist sig som Forbruger af vort magre Udsudskvæg, af hvilket en stor Del er sendt over til forholdsvis gode Priser.

Mælkeudbyttet har naturligvis været væsentlig betinget af de Foranstaltninger, der bleve truffet for at hjælpe Kvæget ud over den græsknappe Tid. Beretningerne ere derfor ogsaa i høj Grad ulige paa dette Punkt; medens nogle fremhæve, at Sommerens Mælkeudbytte har været det almindelige, berette andre, at det Fald, Græsmanglen medførte, ikke senere har kunnet ophjælpes trods den gode Eftergræsning. — Ogsaa Smørudbyttet omtales meget forskjellig; nogle ere misfornøjede og sige, at der navnlig i Efteraaret er brugt megen Mælk, 30—40 Pd. til et Pund Smør, medens andre Beretninger fra Gaarde, navnlig hvor der findes Centrifuge eller har været rigelig Is, melde, at Smørudbyttet i Forhold til Mælkeudbyttet har været rigeligt, i Regelen kun 27—28 Pd. undertiden kun 24—25 Pd. Mælk til et Pund Smør. Det er derfor vanskeligt at udtale noget bestemt om Mejeriudbyttet i det

Hele taget, men naar Hensyn tages til alle forhaanden-værende Forhold, maa det vist kaldes nogenlunde godt.

Kvægets Sundhedstilstand har i det Hele taget været tilfredsstillende. Det har flere Steder viist sig, at det Kvæg, der staldfodres og først kommer paa Græs efter Høslætten, lettere bliver forkølet og udsat for Sygdom end Kvæg, der stadig holdes paa Græs hele Sommeren.

Den nye Vintersæd blev lagt under ret gode Vilkaar og har i det milde Efteraar vundet en saadan Kraft paa alle velkultiverede Jorder, at den maa siges at staa særdeles godt uden dog at være for stærk. Det milde Vejr har imidlertid ogsaa fremlokket en stor Masse Ukrud, der dog forhaabentlig for største Delen vil ødelægges af den kommende Vinter. — Den nye Kløver, der saa tarvelig ud strax efter Høst, har senere udfoldet sig godt, og der vil sjældent blive Brug for Omsaaning, hvor man, som desværre ingenlunde altid er Tilfældet, har brugt godt Frø og en god Dækningsmaade; som en saadan anbefales at saa Frøet paa den ringtromlede Jord og dække det med en dansk Harve paa tvers.

Efteraarspløjningen og Vinterlægningen er vidt fremskreden, og det milde Vejr har endog givet Lejhed til Udkjørsel af en stor Mængde Gødning.

Arbejdskraften var iaar tilstede i de fleste Egne i en ret rigelig Mængde i Høsttiden. Desuagtet ere Lønningerne i lidt Stigning, og Kravene i saa Henseende blive i Regelen opfyldte, da man indseer Nødvendigheden og Fordelen af at have sikret sig en rigelig Arbejdskraft i Høsttiden. Det synes, som Udvandringen til Amerika er noget aftagende.

Registre.

a. Æmner.

- Agerdyrkning.** Ensilage eller Nedkuling og Opbevaring af Grøn-
foder. Side 420.
- Agerdyrkningsberetning fra Begyndelsen af April. 293. Foldan-
givelser. 295.
- fra Begyndelsen af Juni. 536.
- fra Begyndelsen af November. 800.
- Agerdyrkningskemi.** Nyere Undersøgelser over Salpeterdannelsen
i Jordbunden. 201.
- Plantefysiologiske Meddelelser. 332. Stofskiftet. 340. Plante-
produktion. 354.
- Drænvandsundersøgelser paa Rothamsted. 366.
- Boganmeldelse. 792.
- Analysér af Drænvand fra Rothamsted.** 366.
- af henkulet Grønfoder (Ensilage). 443.
- af Kjærnemælk og Valle. 756.
- af Mælk. 759. 43 Analyser af sød Mælk. 762, af skummet Mælk.
766.
- Belgien, Institutioner til Landbrugets Fremme i —.** 582.
- Boganmeldelse.** Forelæsninger over Plantefysiologi. 792.
- Byg.** Plan for Maltbygforsøgene 1883. 287.
- Centrifuger, Forsøg med —.** 725.
- Dampskibstrafikken fra Danmark til Storbritanien.** 384.
- Diskussioner i det kgl. Landhusholdningsselskab:**
- Om Kreaturholdet i Danmark 1881. 141.
- Om Lungesyge (Tuberkulose) hos Kvæget. 163.
- Om Straalesvampsygdom hos Kvæget. 229.
- Om Ensilage eller Nedkuling og Opbevaring af Grønfoder. 452.
- Om den nuværende Ordning af Roesukkerindustrien her i
Landet. 472.

Om de unge Landmænds praktiske Uddannelse navnlig med Hensyn til Landhusholdningsselskabets Lærlingeinstitution. 519.
 Drænvandsundersøgelser paa Rothamsted. 366. Kvælstoftabet. 376.
 Dynamometre. 725.

Dyrskuer. Malkekvæget ved Landmandsforsamlingen i Aalborg 1883. 613 og 632.

— Kjødkvæg og fedt Slagtekvæg ved — — —. 655.

— Det internationale — i Hamburg 1883. 667.

Ensilage eller Nedkuling og Opbevaring af Grønfoder. 420.

Faaareavl. Faarene ved det internationale Dyrskue i Hamburg. 1883. 682.

Faareholdenes Størrelse, Antal, Racer i Danmark 1881. 132.

Foder. Ensilage eller Nedkuling og Opbevaring af Grønfoder. 420.

Fond til Landmænds Uddannelse. 263.

Forsøgsstationer ved det kgl. engelske Landbrugsselskab. 578.

Fællesmejerier. 51.

Grønfoder, Nedkuling og Opbevaring af —. 420.

Gaardpræmier i England. 575; i Belgien. 586.

Handel. Udviklingen af Dampskibstrafikken fra Danmark til Storbritanien. 384.

— Vor Svineudførsel. 545.

— Kvægdførselen til England. 685.

— Indførsel og Omsætning af vore Kreaturer i Storbritanien. 705.

Hestene ved det internationale Dyrskue i Hamburg 1883. 668.

Hesteholdet i Danmark 1881. 118. Racernes Størrelse. 132.

Historie. Om Udviklingen af det danske Landbrug. 600.

— Frisøpgaver. 796.

Husdyravl. Om Malkekvæget i Danmark. 613.

Husdyrbruget 1882. 23.

Husdyrholdet i Danmark 1881. 115.

Hvededyrkningsforsøg, Plan for — 1882—83. 276.

Industri, Danmarks — i Aaret 1882. 267.

—, Er Roesukkerindustrien her i Landet ordnet tilfredsstillende? 462.

Jordbundslære. Nyere Undersøgelser over Salpeterdannelsen i Jordbunden. 201.

Kapitelstaxter for 1882. 292.

Kraftmaalere. 727.

Kreaturholdet i Danmark 1881. 115.

Kvægavl. Om Malkekvæget i Danmark. 613.

— **Kjødkvæg og fedt Slagtekvæg ved Landmandsmødet i Aalborg** 1883. 655.

— **Kvæget ved det internationale Dyrskue i Hamburg** 1883. 674.

Kvægholdenes Størrelse, Racer, Antal i Danmark 1881. 132.

Kvægsygdomme. Lungesyge (Tuberkulose) hos Kvæget. 152.

— **Straalesvampsygdomme hos Kvæget.** 215.

Kvægudførselen til Storbritanien. Udviklingen af vor Dampskibstrafik. 384.

Kvægudførselen til Storbritanien. 685.

Indførsel og Omsætning af vort Kvæg i Storbritanien. 705.

Landbruget i Danmark 1882. 1.

— i Sverrig —. 98.

— i Norge —. 110.

— **Landøkonomiske Meddelelser fra forsk. Egne om Aaret** 1882. 173.

Landbrugsforsøg. Plan for Hvedeforsøgene 1882—83. 276.

— — — **Maltbygforsøgene** 1883. 287.

— ved det kgl. engelske Landbrugsselskab. 573.

Landbrugshistorie. Om Udviklingen af det danske Landbrug. 600.

— **Prisopgaver.** 796.

Landbrugsinstitutioner i Belgien. 582.

Landbrugsselskab, Ordningen af det kgl. engelske —. 567. Redskabsudstillingen. 573. Gaardpræmier. 575. Kemisk Afdeling. 578.

Landhusholdningsselskabets Generalforsamling 13de Decbr. 1882.

237. **Lærlingeinstitutionen.** 247. **Prisskrifter i Anledning af**

Hundredaaret efter Stavnsbaandets Løsning. 253. **Budgetfor-**

handlingen. 259. **Fond til Landmænds Uddannelse.** 263.

— **Lærlingeinstitution.** 494.

Landmandsforsamlingen i Aalborg 1883. 588.

— — — **Malkekvæget ved —.** 632.

— — — **Kjødkvæg og fedt Slagtekvæg ved —.** 656.

Landvæsenslæringer, Landhusholdningsselskabets —. 494.

Lungesyge (Tuberkulose) hos Kvæget. 152.

Lærlingeinstitutionen, Landhusholdningsselskabets —. 247.

—, — —. 494.

Maltbygforsøg, Plan for — 1883. 287.

Mejeribruket i Danmark 1882. 33. **Vinterproduktionen.** 38. **Som-**

merproduktionen. 43. **Fællesmejerier.** 51.

Mejerivæsen. Smørdannelsen ved Kjærningen. 317.

—, Forsøg paa Mejerivæsenets Omraade. 18de Beretning. Forsøg med Centrifuger. 725. Kraftmaalingsforsøg. 727.

—, Forsøg paa Mejerivæsenets Omraade. Tillæg til 18de Beretning. Mælks Sammensætning og Benyttelse som Føde. 758.

Mejeripersonalets Uddannelse. 505.

Mælks Næringsværdi. 783.

Norge, Landbruget i — 1882. 110.

Plantefysiologiske Meddelelser. 332. Udsigt over Planternes Fysiologi og dens Stilling til Agerdyrkingen. 332. Stofskiftet. 340. Planteproduktion. 354.

—, Literatur. 792.

Prisskrifter i Anledning af Hundredaaret efter Stavnsbaandets Løsning. 253 og 796.

Redskaber og Maskiner. Forsøg med Centrifuger. 725. Kraftmaalingsforsøg. 727.

Redskabudstillingernes Ordning ved det kgl. engelske Landbrugs-selskab. 573.

Salpeterdannelsen i Jordbunden. 201.

Smørdannelsen ved Kjærningen. 317.

Statistik. Smørdførsel 1882. 54. Smørpriser. 55. Osteproduktionen. 56. Forbrug af Kraftfoder. 57.

—, Ud- og Indførsel af Landbrugsprodukter 1881—82. 61.

—, Kreaturholdet i Danmark 1881. 115. Tidligere Tællinger. 118. Racernes Styrke. 133. Besætningernes Størrelse. 135. Deres Antal 139. Kreaturstyrken i andre Lande. 140.

— vedrørende vor Kvægudførsel og Dampskibstrafik til Storbritanien. 384 og 415.

Straalesvampsygdom hos Kvæget. 215.

Sukkerroedyrkingen. Er den nuværende Ordning af Roesukkerindustrien her i Landet tilfredsstillende? 462. Omkostningerne ved Sukkerroedyrkingen. 489. Beskatningen i Tyskland og Danmark. 492.

Sverrig, Landbruget i — 1882. 98. Høstudbyttet. 102.

Svin ved det internationale Dyrskue i Hamburg 1883. 684.

Svinefedning. 28. Svinepriser. 29.

Svineholdets Størrelse, Racer, Antal 1881. 132.

Svineudførsel, Vor —. 545.

Tuberkulose (Lungesygge) hos Kvæget. 152.

Udførsel, Vor — af Kvæg til England. 685.

—, Vor Indførsel og Omsætning af Kreaturer i Storbritanien. 705.

—, Vor Udførsel af Kreaturer og Dampskibstrafik til Storbritanien. 384.

Ud- og Indførsel af Landbrugsprodukter 1881—82. 61.

Vejrforholdene 1881—82. 77.

b. **Forfattere.**

Bagge, S. H. O. Lungesyge (Tuberkulose) hos Kvæget. 152.

Bang, B. Bemærkninger i Anledning af vor Kvægudførsel til Storbritanien. 685.

Buus, N. P. J. Om de unge Landmænds praktiske Uddannelse, navnlig med Hensyn til Landhusholdningsselskabets Lærlinge institution. 494.

— — — —. Om Malkekvæget i Danmark. 613.

la **Cour, J. C.** Landbruget 1882. 1.

— — —. Institutioner til Landbrugets Fremme i England og Belgien. 545.

— — —. Landmandsforsamlingen i Aalborg 1883. 588.

Fenger, R. Udstillingen af Kjødkvæg og fedt Slagtekvæg ved Landmandsmødet i Aalborg 1883. 656.

Fjord, N. J. Forsøg paa Mejerivæsenets Omraade. 18de Beretning. Forsøg ved Centrifuger. 725.

— — — Tillæg til 18de Beretning. Mælks Sammensætning og Benyttelse til Fløde. 758.

Gad, M. Kreaturholdet i Danmark 1881. 115.

Jantzen, V. Willaume. Vejrforholdene 1881—82. 77.

Jensen, R. Straalesvampsygdom hos Kvæget. 215.

Jessen, P. Husdyrbruget 1882. 23.

— —. Vor Svineudførsel. 545.

— —. Det internationale Dyrskue i Hamburg 1883. 667.

Johannsen, W. Plantefysiologiske Meddelelser. 382.

— —. Boganmeldelse. 792.

Jørgensen, B. S. Om Udviklingen af det danske Landbrug. 600

Lassen, K. C. Udviklingen af Dampskibstrafikken fra Danmark til Storbritanien. 384.

Meineke, J. Ensilage eller Nædkuling og Opbevaring af Grønfoder. 420.

Nyrop, C. Danmarks Industri. 267.

Panum. Bemærkninger om Mælks Næringsværdi. 783.

Petersen, N. Bruun. Indførsel og Omsætning af vore Kreaturer i Storbritanien. 705.

Reck, Fr. Danmarks Ud- og Indførsel af Landbrugsprodukter 1881—82. 61.

Sonne, Chr. Mejeribruget i Danmark 1882. 33.
Storch, V. Smørdannelsen ved Kjærningen. 317.

Tesdorpf, E. Kan den nuværende Ordning af Roesukkerindustrien her i Landet ansees for tilfredsstillende? 462.

Tuxen, C. F. A. Nyere Undersøgelser over Salpeterdannelsen i Jordbunden. 201.

— — — —. Resultaterne af Drænvandsundersøgelserne paa Rothamsted. 366.

Wankel, G. Landbruget i Norge 1882. 110.

Zeuthen, H. Landbruget i Sverrig 1882. 98.

c. Tegninger.

Grafisk Fremstilling af Svinepriserne 1881—82. 29.

Nedbørens maanedlige Afvigelse 1881—82. 86.

Varmens — — — —. 86.

Mikrografisk Fremstilling af Smørdannelsen ved Kjærningen. 320.

— — af forskellige Slags Smør. 328.

Plan af Dobbeltsiloer. 450.

Siloer paa Burtin. 450.

Grafisk Fremstilling af Svinepriser i Hamburg og Rotterdam. 559.